

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

EPISTOLÆ AD GALATAS

EXPOSITIO.

LIBER UNUS¹.

I. CAUSA propter quam scribit Apostolus ad Galatas², hæc est³, ut intelligant gratiam Dei id secum agere, ut sub Lege jam non sint. Cum enim prædicata eis esset Evangelii gratia, non defuerunt quidam ex circumcisione, quamvis Christiani nomine, nondum tamen tenentes ipsum gratiæ beneficium, et adhuc volentes esse sub oneribus Legis, quæ Dominus Deus imposuerat, non justitiæ servientibus, sed peccato, justam scilicet Legem injustis hominibus dando ad demonstranda peccata eorum, non auferenda. Non enim aufert peccata nisi gratia fidei, quæ per dilectionem operatur. Sub hac ergo gratia jam Galatas constitutos, illi volebant constituere sub oneribus Le-

¹ Scriptus circiter Christi annu 394 scilicet Augustino adhuc presbytero.
— ² Vide D. Guillon, tom. xxi, pag. 395-397. — ³ Vide lib. Retract. lib. 1, cap. 24.

gis asseverantes nihil eis prodesse Evangelium, nisi circumciderentur, et cæteras carnales Judaïci ritus observationes subirent. Et ideo Paulum apostolum suspectum habere cœperant, a quo illis Evangelium prædicatum erat, tanquam non tenentem disciplinam cæterorum Apostolorum, qui Gentes cogebant judaizare. Cesserat enim talium hominum scandalis apostolus Petrus, et in simulationem ductus erat, tanquam et ipse hoc sentiret, nihil prodesse Gentibus Evangelium, nisi onera Legis impleant: a qua simulatione idem apostolus Paulus eum revocat, sicut in hac ipsa epistola docet. Talis quidem quæstio est et in epistola ad Romanos¹: verumtamen videtur aliquid interesse, quod ibi contentionem ipsam dirimit, litemque componit, quæ inter eos qui ex Judæis, et eos qui ex Gentibus crediderant, orta erat, cum illi tanquam ex meritis operum Legis sibi redditum Evangelii præmium arbitrarentur, quod præmium incircumcisis tanquam immeritis nolebant dari; illi contra Judæis se præferre gestirent, tanquam interfectoibus Domini: in hac vero epistola ad eos scribit, qui jam commoti erant auctoritate illorum qui ex Judæis erant, et ad observationes Legis cogebant: cœperant enim eis credere, tanquam Paulus apostolus non vera prædicasset, quod eos circumcidi nolisset. Et ideo sic cœpit « Miror quod si tam cito » transferimini ab eo, qui vos vocavit in gloriam Christi » in aliud Evangelium². » Hoc ergo exordio causæ quæstionem breviter insinuavit. Quanquam et ipsa salutatione, cum dicit se Apostolum, « non ab hominibus, neque per » hominem³, » quod in nulla alia epistola dixisse invenitur, satis ostendit, et illos qui talia persuadebant, non esse a Deo, sed ab hominibus; et cæteris Apostolis, quantum ad auctoritatem testimonii evangelici pertinet, im-

¹ Galat. II, 14. — ² Id. I, 6. — ³ Ibid. I.

parem se haberi non oportere: quandoquidem non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum et Deum Patrem se Apostolum noverit. Singula igitur ab ipso epistolæ vestibulo, permittente Domino et adjuvante studium nostrum, sic considerata et tractanda suscepimus.

II. « Paulus apostolus non ab hominibus, neque per » hominem, sed per Jesum Christum, et Deum Patrem, » qui suscitavit illum a mortuis, et qui mecum sunt omnes fratres, ecclesiis Galatiæ¹. » Qui ab hominibus mittitur, mendax est: qui per hominem mittitur, potest esse verax, quia et Deus verax potest per hominem mittere: qui ergo neque ab hominibus, neque per hominem, sed per Deum mittitur, ab illo verax est, qui etiam per homines missos veraces facit. Priores ergo Apostoli veraces, qui non ab hominibus, sed a Deo per hominem missi sunt, per Jesum Christum scilicet adhuc mortalem. Verax etiam novissimus Apostolus, qui per Jesum Christum totum jam Deum post resurrectionem ejus missus est². Priores sunt cæteri Apostoli per Christum adhuc ex parte hominem, id est, mortalem: novissimus est Paulus apostolus, per Christum jam totum Deum, id est, omni ex parte immortalem. Sit ergo testimonii ejus æqualis auctoritas, in cuius honorem implet clarificatio Domini, si quid habebat ordo temporis minus. Ideo enim cum dixisset: « Et » Deum Patrem, » addidit, « qui suscitavit illum a mortuis: » ut etiam ex hoc modo breviter jam a clarificato missum se esse commemoraret.

III. « Gratia vobis et pax a Deo Patre et Domino Jesu » Christo³. » Gratia Dei est, qua nobis donantur peccata, ut reconciliemur Deo⁴; pax autem, qua reconciliamur

¹ Galat. I, 1, 2. — ² I Retract. xxiv, n. 1. — ³ Galat. I, 3. — ⁴ I Retract. xxiv, n. 2.

Deo. « Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut exi-
 » meret nos de præsenti sæculo maligno ¹. » Sæculum
 præsens malignum propter malignos homines, qui in eo
 sunt, intelligendum est: sicut dicimus et malignam do-
 mum, propter malignos inhabitantes in ea. « Secundum
 » voluntatem Dei et Patris nostri, cui est gloria in sæ-
 » cula sæculorum, Amen ². » Quanto igitur magis homines
 non debent arroganter ad se ipsos referre, si quid ope-
 rantur boni ³; quando et ipse Dei Filius in Evangelio, non
 gloriam suam se quærere dixit, neque voluntatem suam
 venisse facere, sed voluntatem ejus qui eum misit ⁴?
 Quam voluntatem gloriamque Patris nunc commemoravit
 Apostolus, ut ipse quoque Domini exemplo, a quo mis-
 sus est, non se quærere gloriam suam significaret, nec
 facere voluntatem suam in prædicatione Evangelii, sicut
 paulo post dicit: « Si hominibus placerem, Christi ser-
 » vus non essem ⁵. »

IV. « Miror quod si tam cito transferimini, ab eo, qui
 » vos vocavit in gloriam Christi, in aliud Evangelium,
 » quod non est aliud ⁶. » Evangelium enim si aliud est,
 præter id quod, sive per se, sive per aliquem Dominus
 dedit; jam nec Evangelium recte dici potest. Vigilanter
 autem, cum dixisset, « transferimini ab eo, qui vos vo-
 » cavit, » adjunxit, « in gloriam Christi, » quam vole-
 » bant illi evacuare, quasi frustra venerit Christus, si jam
 circumcisio carnis atque hujusmodi opera Legis tantum
 valebant, ut per illa homines salvi fierent. « Nisi aliqui
 » sunt conturbantes vos, et volentes convertere Evange-
 » lium Christi. » Non quemadmodum istos conturbant,
 ita etiam convertunt Evangelium Christi, quia manet fir-
 missimum: sed tamen convertere volunt, qui ab spirita-

¹ Galat. 1, 4. — ² Ibid. 5. — ³ Joan. viii, 50. — ⁴ Id. vi, 13. — ⁵ Galat.
 1, 10. — ⁶ Ibid. 6, 7.

libus ad carnalia revocant intentionem credentium. Illis
 enim ad ista conversis, manet Evangelium non conver-
 sum. Et ideo cum dixisset, « conturbantes vos, » non
 dixit, et convertentes, sed, « volentes, inquit, conver-
 » tere Evangelium Christi. Sed licet nos, aut Angelus de
 » coelo vobis evangelizaverit præter quam quod evange-
 » lizavimus vobis, anathema sit ¹. » Veritas propter se
 ipsam diligenda est, non propter hominem, aut propter
 Angelum, per quem annuntiatur. Qui enim propter an-
 nuntiatores diligit eam, potest etiam mendacia diligere,
 si qua forte ipsi sua protulerint. « Sicut prædiximus, et
 » nunc iterum dico; si quis vobis evangelizaverit, præter
 » quam quod accepistis, anathema sit ². » Aut præsens
 hoc prædixerat, aut quia iteravit quod dixit, propterea
 voluit dicere, « Sicut prædiximus. » Tamen ipsa iteratio
 saluberrime intentionem movet ad firmitatem retinendi
 eam, quæ sic commendatur, fidem.

V. « Modo ergo hominibus suadeo, an Deo? aut quæro
 » hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem,
 » Christi servus non essem ³. » Nemo Deo suadet, quia
 manifesta sunt illi omnia: sed hominibus ille bene sua-
 det, qui non se illis placere vult, sed ipsam quam suadet
 veritatem. Qui enim placet hominibus, non ab ipsis suam
 gloriam quærens, sed Dei, ut salvi fiant, non jam homi-
 nibus, sed Deo placet: aut certe jam cum et Deo placet
 simul et hominibus, non utique hominibus placet. Aliud
 est enim placere hominibus, aliud et Deo et hominibus.
 Item qui hominibus propter veritatem placet, non jam
 ipse illis, sed veritas placet. « Placerem » autem dixit
 quantum in se ipso est, quantum ad ejus voluntatem atti-
 net: ac si diceret, placere vellem. Non enim si hoc eo non
 agente placeat alicui, quasi propter se ipsum, et non

¹ Galat. 1, 8. — ² Ibid. 9. — ³ Ibid. 10.

propter Deum atque Evangelium quod annuntiat, superbiae ipsius, quam errori ejus cui perverse placet, tribuendum est. Iste itaque sensus est, Modo ergo hominibus suadeo, an Deo? aut quia hominibus suadeo, quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus quærerem placere, Christi servus non essem. Jubet enim ille servis suis, ut discant ab ipso mites esse et humiles corde¹. Quod nullo modo potest, qui propter se ipsum, id est, propter suam quasi privatam et propriam gloriam placere hominibus quærit. Dicit autem et alibi: Hominibus suademus, Deo autem manifestati sumus², ut intelligas quod hic ait: «Hominibus suadeo an Deo?» non utique Deo, sed hominibus suadendum. Non ergo moveat, quod alibi dixit: «Sicut et ego omnibus per omnia placeo³.» Addidit enim: «Non quærens quod mihi prodest, sed quod multis, ut salvi fiant.» Nulli autem prodest, ut salvus fiat, si homo ei propter se ipsum placeat: qui non placet utiliter, nisi cum propter Deum placet, id est, ut Deus placeat et glorificetur, cum dona ejus attenduntur in homine, aut per ministerium hominis accipiuntur: cum autem sic homo placet, non jam homo, sed Deus placet. Utrumque ergo recte dici potest, et ego placeo, et non ego placeo. Si enim adsit bonus intellectus, piusque pulsator, patebit utrumque, et nulla inter se repugnantia repellat intrantem.

VI. «Notum enim vobis facio, fratres, Evangelium, quod evangelizatum est a me, quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud, neque dici, sed per revelationem Jesu Christi⁴.» Evangelium quod secundum hominem est, mendacium est: «Omnis enim homo mendax⁵:» quia quidquid veritatis

¹ Matth. xi, 29. — ² 2 Cor. v, 11. — ³ 1 Cor. x, 33. — ⁴ Galat. i, 11, 12. — ⁵ Psal. xi, 11.

invenitur in homine, non est ab homine, sed a Deo per hominem. Ideo jam quod secundum hominem est, nec Evangelium dicendum est: quale illi afferebant, qui in servitute ex libertate attrahebant eos, quos Deus ex servitute in libertatem vocabat.

VII. «Audistis enim conversationem meam aliquando in Judaismo, quia supra modum persequabar Ecclesiam Dei, et vastabam illam, et proficiebam in Judaismo supra multos cœtaneos meos in genere meo, abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum¹.» Si persequendo et vastando Ecclesiam Dei proficiebat in Judaismo, apparet contrarium esse Judaismum Ecclesie Dei, non per illam spiritalem Legem quam acceperunt Judæi, sed per carnalem conversationem servitutis ipsorum. Etsi æmulator, id est, imitator paternarum suarum traditionum persequeretur Paulus Ecclesiam Dei, paternæ ipsius traditiones contrariæ sunt Ecclesie Dei, non autem Legis illius culpa est²; Lex enim spiritualis est, nec carnaliter se cogit intelligi: sed illorum vitium est, qui et illa quæ acceperunt, carnaliter sentiunt, et multa etiam sua tradiderunt, dissolventes, sicut Dominus dicit, mandatum Dei, propter traditiones suas³.

VIII. «Cum autem placuit Deo, qui me segregavit de ventre matris meæ, et vocavit per gratiam suam, revelare Filium suum in me, ut annuntiarem eum in Gentibus, continuo non adquevi carni et sanguini⁴.» Segregatur quodam modo de ventre matris, quisquis a carnalium parentum consuetudine cæca separatur: adquiescit autem carni et sanguini, quisquis carnalibus propinquis et consanguineis suis carnaliter suadentibus assentitur.

¹ Galat. iv, 13, 14. — ² Rom. vii, 14. — ³ Matth. xv, 3. — ⁴ Galat. iv, 15, 16.

« Neque veni in Jerosolymam ad præcessores meos Apostolos, sed abii in Arabiam et iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres, ascendi Jerosolymam » videre Petrum, et mansi apud illum diebus quindécim¹. » Si cum evangelizasset Paulus in Arabia, postea vidit Petrum, non ideo ut per ipsum Petrum disceret Evangelium; nam ante eum utique vidisset: sed ut fraternam charitatem etiam corporali notitia cumlaret. « Alium autem Apostolorum non vidi, nisi Jacobum fratrem Domini². » Jacobus Domini frater, vel ex filiis Joseph de alia uxore, vel ex cognatione Mariæ matris ejus debet intelligi.

IX. « Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia » non mentior³. » Qui dicit, « Ecce coram Deo, quia non » mentior, » jurat utique. Et quid sanctius hac juratione? Sed non est contra præceptum juratio quæ a malo est, non jurantis, sed incredulitatis ejus cui jurare cogitur. Nam hinc intelligitur ita Dominum prohibuisse a jurando, ut quantum in ipso est quisque non juret: quod multi faciunt in ore habentes jurationem tanquam magnum aut suave aliquid. Nam utique Apostolus noverat præceptum Domini, et juravit tamen. Non enim audiendi sunt, qui has jurationes esse non putant. Quid enim facient de illa: « Quotidie morior per gloriam vestram, fratres, quam » habeo in Christo Jesu Domino nostro⁴: » quam græca exemplaria manifestissimam jurationem esse convincunt⁵. Quantum ergo in ipso est, non jurat Apostolus: non enim appetit jurationem cupiditate aut delectatione jurandi. Amplius est enim quam, « Est, est; non, non⁶: » et ideo a malo est, sed infirmitatis aut incredulitatis eorum, qui non aliter moventur ad fidem. « Deinde veni in par-

¹ Galat. iv, 17, 18. — ² Ibid. 19. — ³ Ibid. 20. — ⁴ I Cor. xv, 31. — ⁵ Vide lib. 1, de Serm. Dom. in monte cap. xvii, n. 51. — ⁶ Matth. v, 37.

tes Syriæ, et Ciliciæ. Eram autem ignotus facie Ecclesiis » Judææ, quæ in Christo sunt¹. » Animadvertendum, non in sola Jerosolyma Judæos in Christum credidisse; nec tam paucos fuisse, ut Ecclesiis Gentium miscerentur; sed tam multos, ut ex illis Ecclesiæ fierent. « Tantum » autem audientes erant, quia qui aliquando nos persequebatur, nunc evangelizat fidem, quam aliquando » vastabat: et in me magnificabant Deum². » Hoc est quod dicebat, non se placere hominibus, utique per se ipsum, sed ut in illo magnificaretur Deus: hoc est quod etiam Dominus dicit: « Luceant opera vestra coram hominibus, ut videant bona facta vestra, et glorificent » Patrem vestrum, qui in cælis est³. »

X. Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi » Jerosolymam cum Barnaba, assumpto etiam Tito⁴. » Tanquam testimoniis pluribus agit, cum etiam istos nominat. « Ascendi autem secundum revelationem⁵: » ne moveret eos quare vel tunc ascenderit, quo tandiu non ascenderat. Quapropter si ex revelatione ascendit, tunc proderat ut ascenderet. Et exposui illis Evangelium, quod » prædico in Gentibus; seorsum autem his qui videntur. » Quod seorsum exposuit Evangelium, eis qui eminebant in Ecclesia, cum jam illud exposuisset coram omnibus, non ideo factum est quod aliqua falsa dixerat, ut seorsum paucioribus vera diceret: sed aliqua tacuerat, quæ adhuc parvuli portare non poterant: qualibus se ad Corinthios lac dicit dedisse, non escam⁶. Falsum enim dicere nihil licet: aliquando autem aliquid veri tacere, utile est. Perfectionem ipsius opus erat ut scirent cæteri Apostoli. Non enim sequebatur ut si fidelis esset, veramque et rectam teneret fidem, jam etiam Apostolus esse deberet.

¹ Galat. 1, 21, 22. — ² Ibid. 23, 24. — ³ Matth. v, 16. — ⁴ Galat. ii, 1. — ⁵ Ibid. 2. — ⁶ I Cor. iii, 2.

Illud autem quod subjungit, « Ne forte in vacuum curro, » aut cucurri¹, » non ad illos cum quibus seorsum contulit Evangelium, sed ad istos quibus scribit, quasi per interrogationem dictum intelligendum est : ut ex eo appareret, non eum in vacuum currere aut cucurrisse, quia jam etiam attestazione cæterorum nihil ab Evangelii veritate dissentire approbatur.

XI. « Sed neque Titus qui mecum erat, inquit, cum » esset Græcus, compulsus est circumcidi². » Quamvis Titus Græcus esset, et nulla eum consuetudo aut cognatio parentum circumcidi cogeret, sicut Timotheum, facile tamen etiam istum circumcidi permisisset Apostolus. Non enim tali circumcissione salutem docebat auferri, sed in ea constitueretur spes salutis, hoc esse contra salutem ostendebat. Poterat ergo ut superfluum æquo animo tolerare, secundum sententiam quam alibi dixit : « Circum- » cisio nihil est, et præputium nihil est, sed observatio mandatorum Dei³. « Propter subintroductos autem falsos » fratres⁴, » non est compulsus Titus circumcidi : id est, non ei potuit extorqueri, ut circumcideretur ; quia illi « qui subintroierunt, » dicit proscultare libertatem » eorum, vehementer observabant, et cupiebant circumcidi Titum, ut jam circumcisionem, etiam ipsius Pauli attestazione et consensione, tanquam salutis necessariam prædicarent ; et sic eos, ut ait, « in servitutem redige- » rent, » id est, sub onera Legis servilia revocarent. « Quibus se nec ad horam, » id est, nec ad tempus « cessisse » dicit « subjectioni, ut veritas Evangelii permane- » ret ad Gentes⁵. »

XII. Denotabant autem suspectumque haberi volebant invidi apostolum Paulum, quod aliquando persecutor

¹ Galat. II, 2. — ² Ibid. 3. — ³ I Cor. VII, 19. — ⁴ Galat. II, 4. — ⁵ Ibid. 5.

Ecclesiarum fuerit : et ideo dicit, « De his autem qui videntur esse aliquid, quales aliquando fuerint, nihil » mea interest¹. » Quia et qui videntur esse aliquid, carnalibus hominibus videntur esse aliquid : nam non sunt ipsi aliquid. Etsi enim boni ministri Dei sunt, Christus in illis est aliquid, non ipsi per se. Nam si ipsi per se essent aliquid, semper fuissent aliquid. « Quales aliquando » fuerint, » id est, quia et ipsi peccatores fuerunt, nihil sua dicit interesse : quia « Deus hominis personam non » accipit, » id est, sine personarum acceptione omnes ad salutem vocavit, non reputans illis delicta eorum. Et ideo absentibus illis, qui priores facti erant Apostoli, Paulus a Domino perfectus est : ut quando cum eis contulit, nihil esset quod perfectioni ejus adderent ; sed potius viderent eundem Dominum Jesum Christum, qui sine personarum acceptione salvos facit, hoc dedisse Paulo ministraret Gentibus, quod etiam Petro dederat ut ministraret Judæis. Non ergo inventi sunt in aliquo dissentire ab illo, ut cum ille se perfectum Evangelium accepisse diceret, illi negarent, et aliquid vellent tanquam imperfecte addere : sed e contrario pro reprehensoribus imperfectionis, approbatores perfectionis fuerunt. « Et » dederunt dexteram societatis², » id est, consenserunt in societatem, et paruerunt voluntati Domini, consentientes ut Paulus et Barnabas irent « ad Gentes, ipsi au- » tem in circumcisionem, » quæ præputio, id est, Gentibus contraria videtur. Nam etiam sic potest intelligi, quod ait : « e contrario³, » ut ordo iste sit : Mihi enim qui videntur aliquid, nihil apposuerunt, sed e contrario, ut nos quidem in Gentes iremus, quæ sunt contrariæ circumcissioni, ipsi autem in circumcisionem, consenserunt

¹ Galat. II, 6. — ² Ibid. 9. — ³ Ibid. 7.

mihī et Barnabæ : hoc est , « dextera societatis nobis de- » derunt.

XIII. Neque in contumeliam præcessorum ejus putet quis ab eo dictum. « Qui videntur esse aliquid, quales » aliquando fuerint, nihil mea interest. » Et illi enim tanquam spiritales viri volebant resisti carnalibus, qui putabant aliquid ipsos esse, et non potius Christum in eis; multumque gaudebant, cum persuaderetur hominibus, et se ipsos præcessores Pauli, sicut eundem Paulum, ex peccatoribus justificatos esse a Domino, qui personam hominis non accipit: quia Dei gloriam quærebant, non suam. Sed quia carnales et superbi homines, si quid de vita ipsorum præterita dicitur, irascuntur, et in contumeliam accipiunt; ex animo suo conjiciunt Apostolos. Petrus autem et Jacobus et Joannes honoratiores in Apostolis erant, quia ipsis tribus se in monte Dominus ostendit in significatione regni sui, cum ante sex dies dixisset: « Sunt hic quidam de circumstantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis in » regno Patris sui¹. » Nec ipsi erant columnæ, sed videbantur. Noverat enim Paulus sapientiam ædificasse sibi domum, et non tres columnas constituisse, sed septem²: qui numerus vel ad unitatem Ecclesiarum refertur³: (Solet enim pro universo poni, sicut in Evangelio dictum est, Accipiet in hoc sæculo⁴ septies tantum: ac si diceret: « Quasi nihil habentes, et omnia possidentes⁵. » Unde etiam Joannes ad septem scribit Ecclesias, quæ utique universalis Ecclesiæ personam gerunt⁶;) vel certe ad septenariam operationem Spiritus sancti magis refertur septenarius numerus columnarum, sapientiæ et intellec-

¹ Matth. xvi, 28. — ² Prov. ix, 1. — ³ Matth. x, 29. — ⁴ Forte in græco erat ἐπτα πλάσιον. — ⁵ 2 Cor. vi, 10. — ⁶ Apoc. i, 4.

tus, consilii et fortitudinis, scientiæ et pietatis, et timoris Dei¹, quibus operationibus domus Filii Dei, hoc est, Ecclesia continetur.

XIV. Quod autem ait: « Tantum ut pauperum memores essemus, quod et studui hoc ipsum facere²: » communis cura erat omnibus Apostolis de pauperibus sanctorum, qui erant in Judæa, qui rerum suarum venditarum pretia ad pedes Apostolorum posuerant³. Sic ergo ad Gentes missi sunt Paulus et Barnabas, ut Ecclesiæ Gentium quæ hoc non fecerant, ministrarent, hortatione ipsorum, eis qui hoc fecerant: sicut ad Romanos dicit: « Nunc autem pergam Jerusalem ministrare sanctis: placuit enim Macedoniæ et Achaia » communionem aliquam facere in pauperes sanctorum, » qui sunt in Jerusalem. Placuit enim illis, et debitorum eorum sunt⁴. » Si enim spiritualibus eorum communicaverunt Gentes, debent et in carnalibus ministrare eis.

XV. In nullam ergo simulationem Paulus lapsus erat, quia servabat ubique quod congruere videbat, sive Ecclesiis Gentium, sive Judæorum, ut nusquam auferret consuetudinem, quæ servata non impediabat ad obtinendum regnum Dei: tantum admonens, ne quis in superfluis poneret spem salutis, etiamsi consuetudinem in eis propter offensionem infirmorum custodire vellet. Sicut ad Corinthios dicit: « Circumcisis quis vocatus est, » non adducat præputium: in præputio quis vocatus est, » non circumcidatur. Circumcisio nihil est, et præputium » nihil est, sed observatio mandatorum Dei⁵. » Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Hoc enim ad eas consuetudines vel conditiones vitæ

¹ Isaï. xi, 2. — ² Galat. ii, 10. — ³ Act. iv, 35. — ⁴ Rom. xv, 25, etc. — ⁵ 1 Cor. vii, 18, etc.

retulit, quæ nihil obsunt fidei bonisque moribus. Non enim si latro erat quisque cum vocatus est, debet in latrocinio permanere. Petrus autem cum venisset Antiochiam, objurgatus est a Paulo, non quia servabat consuetudinem Judæorum, in qua natus atque educatus erat, (quanquam apud Gentes eam non servaret;) sed objurgatus est, quia Gentibus eam volebat imponere¹: cum vidisset quosdam venisse ab Jacobo, id est, a Judæa nam Ecclesiæ Jerosolymitanæ Jacobus præfuit. Timens ergo eos qui adhuc putabant in illis observationibus salutem constitutam, segregabat se a Gentibus, et simulate illis consentiebat ad imponenda Gentibus illa onera servitutis: quod in ipsius objurgationis verbis satis apparet. Non enim ait: « Si tu, cum Judæus sis, gentiliter, et non » judaice vivis², » quemadmodum rursus ad consuetudinem Jndæorum reverteris; sed, « quemadmodum, in- » quit, Gentes cogis judaizare? » Quod autem hoc ei coram omnibus dixit, necessitas coegit, ut omnes illius objurgatione sanarentur. Non enim utile erat errorem, qui palam noceret, in secreto emendare. Huc accedit, quod firmitas et charitas Petri, cui ter a Domino dictum est: « Amas me? pasce oves meas³, » objurgationem talem posterioris pastoris pro salute gregis libentissime sustinebat. Nam erat objurgatore suo ipse qui objurgabatur mirabilior, et ad imitandum difficilior. Facilius est enim videre quid in alio corrigas, atque id vituperando vel objurgando corrigere, quam videre quid in te corrigendum sit, libenterque corrigi, vel per te ipsum, nedum per alium; adde posteriorem, adde coram omnibus. Valet autem hoc ad magnum humilitatis exemplum, quæ maxima est disciplina christiana: humilitate enim conservatur charitas. Nam nihil eam citius violat quam superbia.

¹ Galat. II, 11. — ² Ibid. 14. — ³ Joan. XXI, 15.

Et ideo Dominus non ait, Tollite jugum meum et discite a me, quoniam quatruiduana de sepulcris cadavera exuscita, atque omnia dæmonia de corporibus hominum morbosque depello, et cætera hujusmodi: sed « Tollite, in- » quit, jugum meum, et discite a me quia mitis sum, et » humilis corde¹. » Illa enim signa sunt, rerum spiritualium: mitem autem esse et humilem charitatis conservatorem, res ipsæ spirituales sunt ad quas per illa dicuntur, qui oculis corporis dediti fidem invisibilium, quia jam de notis usitatisque non possunt, de novis et repentinis visibilibus quærunt. Si ergo et illi qui cogebant Gentes judaizare, didicissent mites esse et humiles corde, quod a Domino Petrus didicerat; saltem correcto tanto viro ad imitandum invitarentur, nec putarent Evangelium Christi justitiæ suæ tanquam debitum redditum, « sed scientes » quoniam non justificatur homo ex operibus Legis, nisi » per fidem Christi Jesu², » ut impleat opera Legis, adjuvante infirmitatem suam, non merito suo, sed gratia Dei, non exigent de Gentibus carnales Legis observationes, sed per ipsam gratiam fidei, spiritualia opera Legis eos implere posse cognoscerent. Quoniam ex operibus Legis, cum suis viribus ea quisque tribuerit, non gratiæ miserantis Dei, non justificabitur omnis caro, id est, omnis homo, sive omnes carnaliter sentientes. Et ideo illi, qui cum jam essent sub Lege Christo crediderunt, non quia jussi erant, sed ut justificarentur, venerunt ad gratiam fidei.

XVI. Peccatorum autem nomen Gentibus imposuerant Judæi, jam vetusta quadam superbia, tanquam ipsi justii essent, videndo stipulam in oculo alieno, et non trabem in suo. Secundum eorum morem locutus Apostolus ait: » Nos natura Judæi, et non ex Gentibus peccatores³, » id

¹ Matth. XI, 29. — ² Galat. II, 16. — ³ Ibid. 15.